

provides for the possibility of limiting the rights and freedoms of citizens only during the period of martial law to the extent that it is necessary to ensure the defense of the country and the security of the state, and within the limits required by the urgency of the situation.

References:

1. Маєтний М. І. Правові підстави для обмеження прав і основних свобод людини в умовах воєнного стану. *Прикарпатський юридичний*
2. Проць І. М. Окремі організаційно-правові механізми обмеження основних прав і свобод людини і громадянина за законодавством України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 1. С. 381-384.
3. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 р. № 389-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/389-19>.
4. Указ Президента України № 64/2022 від 24.02.2022 р. «Про введення воєнного стану в Україні». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>
5. Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland. URL: Zugang : <http://www.gesetze-im-internet.de/gg/BJNR000010949.html>

Красун Анастасія Юріївна

*прокурор відділу нагляду за додержанням законів
органами СБУ та Державної прикордонної служби
Дніпропетровської обласної прокуратури*

ЗАСТОСУВАННЯ АМНІСТІЇ ДО ОСІБ, ЯКІ ВЧИНILI ДЕРЖАВНУ ЗРАДУ ТА ДИВЕРСІЮ

Повномасштабне вторгнення російської федерації на територію України спонукало законодавця посилити відповідальність та кримінально-правові наслідки від вчинення злочинів особами, які незважаючи на зовнішню агресію проти нашої держави, співпрацюють із загарбником, вчинюють дії з метою її ослаблення, надають допомогу в проведенні підривної діяльності проти

України, діють на шкоду суверенітету, територіальній цілісності та недоторканості, обороноздатності, державній, економічній чи інформаційній безпеці.

Одним із нормативно-правових актів, який направлений на посилення відповідальності за вищевказані дії, став Закон України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за злочини проти основ національної безпеки України в умовах дії режиму воєнного стану» №2113-IX, що був прийнятий Верховною Радою України 3 березня 2022 року (далі – Закон України №2113-IX).

Відповідно до пояснювальної записки до проекту Закону «останній розроблений з метою забезпечення максимального та справедливого покарання тих громадян України, які в умовах воєнного стану вчинять дії направлені на послаблення нашої обороноздатності, посягають на суверенітет, або спричинять будь-яку шкоду цивільному населенню України» [1].

В загальній характеристиці та основних положення законопроекту народні депутати зазначають, що, крім посилення покарання, пропонується заборонити будь-яку амністію до осіб, які скоїли державну зраду та диверсію [1].

Проте законодавець замість заявлених дій прийняттям відповідного Закону робить діаметрально протилежні – пом'якшує кримінально-правові наслідки вчинення цих двох злочинів проти основ національної України.

Так, амністія – це повне або часткове звільнення від відбування покарання осіб, визнаних винних у вчиненні кримінального правопорушення, або кримінальні справи стосовно яких розглянуті судами, але вирoki стосовно цих осіб не набрали законної сили [2].

Таке визначення вищевказаного інституту дає Закон від 01.10.1996 № 392/96-ВР «Про застосування амністії в Україні». Стаття 4 в частині 1 пункті «г» цього ж Закону вказує, що амністія не може бути застосована до осіб, яких засуджено за злочини проти основ національної безпеки України [2].

Таким чином, до прийняття Закону України № 2113-IX застосування будь-якої амністії до осіб, які вчинили державну зраду чи диверсію, що є злочинами проти основ національної безпеки України, було суворо заборонено.

Законом України №2113-IX Верховна Рада України доповнює словами «державної зради, диверсії» після слів «визнані винними у вчиненні» частину 4 статті 86 Кримінального кодексу України (далі – КК України), яка забороняє повне звільнення законом про амністію від відбування покарання осіб, визнаних винними у вчиненні певних злочинів, вказаних в ній, проте дозволяє таке звільнення після фактичного відбуття ними певних строків, передбачених частиною 3 статті 81 КК України [3].

У такий спосіб законодавець створює колізію між пунктом «г» частини 1 статті 4 Закону України «Про застосування амністії в Україні», яка не зазнає змін та зазначає що до осіб, визнаних винними у вчиненні державної зради та диверсії взагалі не може бути застосована амністія, та частиною 4 статті 86 КК України, яка дозволяє звільнення таких осіб після відбуття ними певних строків покарання.

Для подолання відповідної колізії у правозастосовній діяльності слід використовувати частину 4 статті 86 КК України, яка є спеціальною по відношенню до норми Закону України «Про застосування амністії в Україні» та надавати можливість особам, що засуджені за ст.111 та ст.113 КК України бути звільненими законом про амністію після відбуття ними відповідних строків покарання.

У зв'язку з чим залишається відкритим питання, навіщо законодавець в період дії воєнного стану в Україні та повномасштабної агресії російської федерації проти України, заохочує агентів держави-агресора шляхом пом'якшення кримінально-правових наслідків вчинення злочинів, передбачених ст.111 та ст.113 КК України, хоча заявляє зовсім протилежні цілі та завдання законопроекту. Та чому держзрадник та диверсант має «певні

привілеї» перед особами, що вчинили інші злочини передбачені розділом I Особливої частини КК України.

З метою усунення вищевказаної колізії та досягнення цілей, які ставила Верховна Рада України приймаючи Закон України № 2113-IX, пропонуємо повернутися до старої редакції частини 4 статті 86 КК України.

Джерела:

1. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за злочини проти основ національної безпеки України в умовах дії режиму воєнного стану». URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1243400>

2. Закон «Про застосування амністії в Україні» від 01.10.1996 № 392/96-ВР». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/96-vr#Text>

3. Закон України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за злочини проти основ національної безпеки України в умовах дії режиму воєнного стану» №2113-IX від 03.03.2022 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2113-20#Text>

Олійник Світлана Юрївна

аспірантка відділу правових проблем політології

Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України

ПИТАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Як свідчать результати опитування в липні 2022 року, про погіршення свого рівня соціально-економічного добробуту заявили 74% громадян України, тоді як у січні – 52% [1]. Після 24 лютого близько 20% змінило своє місце проживання, серед них найбільша частка мешканців сходу – 58%. При цьому зростає кількість тих, хто немає наміру повертатися додому – 10% (у квітні – 3%, у червні – 8%). Проте 50% опитаних зазначили, що мають намір